

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/107/2023
Identifikačné číslo spisu:	7916204509
Dátum vydania rozhodnutia:	27.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martina Valentová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:7916204509.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne Mgr. D. H., B., H. XXXX/XX, zastúpenej splnomocnencom Brázdil & Brázdilová advokátska kancelária s.r.o., Zvolen, Trhová 992/1, IČO: 50492934, proti žalovanej GRAZER WECHSELSEITIGE Versicherung Aktiengesellschaft, Rakúsko, Herrengasse 18-20, 8010 Graz, zastúpenej splnomocnencom HULE | BACHMAYR-HEYDA | NORDBERG, s.r.o. Bratislava, Věntúrska 8, IČO: 36859761, o zaplatenie 100.555,31 eura s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Trebišov pod sp. zn. 2C/135/2016, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Košiciach zo 15. februára 2023 sp. zn. 9Co/94/2022, takto

rozhodol:

Dovolenie o d m i e t a.

Žalovaná má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trebišov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) uznesením druhým v poradí zo 07. mája 2019 č. k. 2C/135/2016-221 (po predchádzajúcom zrušenom rozhodnutí z 03. júna 2016, ktorým konanie zastavil podľa § 104 ods. 1 a § 7 ods. 1, 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok) konanie opätovne zastavil, žalovanej priznal proti žalobkyni náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100% a rozhodol, že o trovách tlmočníka a štátu rozhodne po právoplatnosti uznesenia.

1.1. Véc právne posúdil podľa § 1, § 2, § 9, § 161 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“ alebo „Civilný sporový poriadok“), článku 11, článku 24 a článku 26 ods. 1 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a uznávaní a výkone súdnych rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach (nariadenie Brusel I bis, ďalej aj ako „nariadenie“).

1.2. V odôvodnení uznesenia uviedol, že v danom prípade žalobkyňa v súdnom konaní uplatnila voči žalovanej pohľadávku na základe poistnej udalosti, ku ktorej došlo dňa 29. decembra 2014, a to požiaru v poistenej nehnuteľnosti, nachádzajúcej sa v inom členskom štáte EÚ - Rakúsko, obec Y., ulica V. X/A.

Žalobkyňa v žalobe uviedla, že je fyzickou osobou so súčasným miestom trvalého pobytu na ul. H. XXXX/XX v B., kde vlastní aj nehnuteľnosť. Mimo toho je aj vlastníčkou nehnuteľnosti, nachádzajúcej sa v inom členskom štáte - Rakúsku, v obci Y. na ulici V. X/A, kde došlo dňa 29. decembra 2014 k poistnej udalosti, a kde sa žalobkyňa v čase poistnej udalosti aj zdržiavala. Žalobkyňa so žalovanou uzavrela poistnú zmluvu, pričom išlo o poisťovňu, ktorá má sídlo na území iného členského štátu, a to v Rakúsku a nepôsobí na území Slovenskej republiky. Zmluvné strany uzavreli Poistnú zmluvu č. X.XXX.XXX (ďalej len „poistná zmluva“) - kombinované poistenie H. s dobou poistenia nehnuteľnosti, patriacej žalobkyňi a nachádzajúcej sa na adrese V. X/A, XXXX Y., I., zapísanej v rakúskom katastri nehnuteľností s poistnou sumou vo výške 394.900 eur a poistením proti požiaru, víchrici, vode z vodovodu a zodpovednosti za škodu z vlastníctva domu a pozemku s paušálom krytím škody vo výške 1.500.000 eur. Z poistnej zmluvy a zo všeobecných a doplňujúcich všeobecných podmienok H. M. L. AG pre poistenie zodpovednosti za škodu (z článku 12) vyplynulo, že zmluva platí na dobu stanovenú v predmetnej poisťke, ak je táto doba dlhá aspoň jeden rok, tak sa po jej uplynutí poistná zmluva predlžuje z roka na rok, pokiaľ nie je písomne vypovedaná 3 mesiace pred uplynutím zmluvnej doby niektorou so zmluvných strán. V článku 13 si zmluvné strany dojednali, že pre právne spory vznikajúce z tohto poistného pomeru je miestne príslušný súd v tuzemskom mieste bydliska (sídla poistníka) pokiaľ je to prípustné podľa medzinárodnej dohody. Použije sa rakúske právo.

1.3. Podľa prvoinštančného súdu si tým strany sporu výslovne dojednali rozhodné právo rakúske ako aj výlučnú príslušnosť rakúskeho súdu podľa bydliska žalobkyne v rakúsku, ktorým v čase poistnej udalosti bola poistená nehnuteľnosť na adrese V. Xa, XXXX Y.. Predmetné dojednanie výlučnej príslušnosti súdu medzi stranami sporu nie je v rozpore s medzinárodnými dohodami a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1205/2012 o právomoci a o uznávaní a výkone rozsudkov v občianskych a obchodných veciach v článku 11 výslovne uvádza, že poistiteľa s bydliskom (sídлом v členskom štáte) možno žalovať aj na súde členského štátu, na území ktorého má bydlisko (sídlo). Žalobkyňa iniciovala podanie žaloby voči žalovanej o zaplatenie 100.555,31 eura i vo veci vedenej pred krajským súdom (Landesgericht) Eisenstadt v Rakúsku pod sp. zn. 4Cg/23/16F, ktorého konania sa žalovaná zúčastňuje a právomoc rakúskeho súdu nenamietala. Právomoc rakúskeho súdu Landergericht Eisenstadt tak bola založená nie len výslovne dohodou strán sporu priamo v poistnej zmluve vo všeobecných doplňujúcich podmienkach, ale aj implicitne zúčastnením sa žalovanej na konaní pred rakúskym súdom bez námietok.

1.4. Súd prvej inštancie zdôraznil, že dohoda o voľbe právomoci má vždy prednosť pred právomocou určenou nariadením, a strany sporu si výslovne dojednali rozhodné právo rakúske a výlučnú príslušnosť rakúskeho súdu pre prípad sporu podľa bydliska žalobkyne v Rakúsku.

1.5. Prvoinštančný súd záverom uviedol, že pokiaľ ide o platnosť dohody o voľbe právomoci obsiahnutej v poistnej zmluve uzavretej sporovými stranami v článku 13 všeobecných a doplňujúcich všeobecných podmienok poistnej zmluvy, ktorú mal skúmať podľa pokynu odvolacieho súdu v jeho zrušujúcom rozhodnutí, táto bola súčasťou platnej poistnej zmluvy uzatvorenej sporovými stranami v písomnej forme a to so všetkými podstatnými náležitosťami tak, ako to vyžaduje príslušná právna úprava, a tiež bola uzatvorená slobodne, vážne, zrozumiteľne a určito bez nátlaku. Z tohto pohľadu predmetná poistná zmluva je platným právnym úkonom.

1.6. Zastavenie konania prvoinštančný súd preto odôvodnil odkazom na § 161 ods. 2 Civilného sporového poriadku a nedostatkom právomoci konať o veci, ktorý nedostatok konania je neodstrániteľný.

2. Na odvolanie žalobkyne Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) uznesením zo 15. februára 2023, č. k. 9Co/94/2022-387, uznesenie súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil ako vecne správne (výrok I.) a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu (výrok II.).

2.1. V odôvodnení uviedol, že za správny považuje postup prvoinštančného súdu, ktorý pri skúmaní otázky právomoci vo veci konať zameral dokazovanie na zodpovedanie otázky, kde mala bydlisko žalobkyňa v čase poistnej udalosti, keďže ide o rozhodujúcu skutočnosť v súvislosti s aplikáciou článku 25 bod 1 nariadenia o voľbe právomoci. Na určenie, či má účastník bydlisko v členskom štáte, na ktorého súd bola vo veci podaná žaloba, sa použije poriadok tohto štátu (článok 62 nariadenia). Dôvodil, že síce definícia bydliska v slovenskom právnom poriadku absentuje, v zmysle judikatúry sa za bydlisko

účastníka považuje miesto, kde sa osoba reálne zdržiava s úmyslom zdržiavať sa tam trvalo, nemusí ísť však o miesto, kde je osoba zapísaná na trvalý pobyt. Obsah spisu dáva dostatočný skutkový základ pre záver o tom, že bydlisko žalobkyne v čase poistnej udalosti bolo na adrese v I., Y., V. X/A. Tvrdenia, že sa žalobkyňa zdržiava na adrese trvalého bydliska v B., na adrese H. XXXX/XX žiadnym spôsobom nepreukázala, keď v konaní žiadnym konkrétnym dôkazom nepodporila svoje tvrdenie o tom, žeby sa zdržiavala na Slovensku s úmyslom tu bývať. V nepreukázanej rovine zostali aj tvrdenia žalobkyne, že na Slovensku v tom čase pracovala, keďže ani tieto tvrdenia nepodporila žiadnym dôkazom. Mal za to, že samotná skutočnosť, že žalobkyňa je evidovaná s miestom trvalého pobytu v B. na ulici H. XXXX/XX nie je dôkazom o tom, že by na tejto adrese mala aj „bydlisko“, a z toho dôvodu, prvoinštančný súd správne v rámci skúmania otázky svojej právomoci vo veci konať dospel k záveru, že v danom prípade je založená právomoc rakúskeho súdu podľa bydliska žalobkyne v Y., V. X/A, a teda slovenský súd nemá právomoc vo veci konať.

2.2. Odvolací súd záverom podotkol, že právomoc rakúskeho súdu je založená aj z dôvodu, že koná v totožnej veci na základe identickej žaloby podanej žalobkyňou, v ktorej žalovaná nenamietala právomoc rakúskeho súdu. V tejto súvislosti uviedol, že článok 24 nariadenia zakotvuje pravidlo, že okrem právomoci založenej na iných ustanoveniach nariadenia má právomoc súd členského štátu aj vtedy, ak sa žalovaný zúčastní konania a právomoc súdu nenamietajú. Toto kritérium sa neuplatní, ak sa žalovaný zúčastní konania, len aby namietol absenciu právomoci, alebo ak má iný súd výlučnú právomoc. Ide teda o pravidlo určenia právomoci súdu pre prípad jej založenia v dôsledku samotnej účasti strán na konaní, ak žalovaný nenamietajú právomoc. Akýkoľvek európsky súd tak môže rozhodovať o akomkoľvek spore v občianskych a obchodných veciach, pokiaľ žalovaný nespochybní jeho právomoc (viď. rozhodnutie Súdneho dvora EÚ z 20. mája 2010, Česká podnikateľská pojišťovna, a.s., Vienna insurance group/Michel Bilas, c-111/09).

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolený súd“) konajúci o prvom dovolaní žalobkyne uznesením z 30. júna 2022 sp. zn. 7Cdo/143/2021, uznesenie Krajského súdu v Košiciach zo 17. júna 2020, č. k. 9Co/304/2019 - 281 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Dovolený súd mal za to, že odvolací súd v napadnutom rozhodnutí nezohľadnil východiská ochrany práva na spravodlivý proces, preto jeho prístup pri rozhodovaní o podanom dovolaní žalobkyne hodnotil ako odporujúci obsahu základných práv zaručených v článku 46 ods. 1 zákona č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „ústava“) a článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Odvolací súd na podstatnú námietku žalobkyne ohľadne nesprávneho výkladu dojednaní poistnej zmluvy prvoinštančným súdom, týkajúcich sa voľby právomoci súdu (článok 13 prílohy poistnej zmluvy a všeobecných poistných podmienok), že na spory vyplývajúce z tejto poistnej zmluvy je príslušný súd podľa tuzemského bydliska poisteného, pri súčasnom rozporovaní žalobkyňou, že nemá, ani nemala v čase poistnej udalosti bydlisko v Rakúsku, čím reálne nemôže byť založená právomoc podľa tohto bodu poistnej zmluvy, pri súčasnom namietaní osobitne upravenej právomoci vo veciach poistenia a pre spotrebiteľské spory (článok 11 a 18 nariadenia), ktorými je podľa žalobkyne i daná vec, v prvom namietanom nedal relevantnú, v ďalšom žiadnu odpoveď. Odpoveď nedal ani na ďalšiu podstatnú odvolaciu námietku žalobkyne týkajúcu sa súdom prvej inštancie tvrdeného založenia právomoci rakúskeho súdu tým, že mal začať konať vo veci samej skôr, ako súd slovenský (článok 29 nariadenia), pri súčasnej aplikácii článku 26 nariadenia, s tým že žalovaná sa zúčastnila konania na rakúskom súde, ktorý článok je podľa žalobkyne len doplnujúcim k už dovtedy založenej právomoci slovenského súdu podľa článku 11 písm. b) a článku 18 (tieto články upravujú obligatórnu právomoc vo veciach poistenia a spotrebiteľských sporov). Odvolací súd sa tak vôbec nevyjadril k namietanému opomenutiu prvoinštančným súdom použiť relevantné články nariadenia, ako ani k namietanému nesprávnemu interpretovaniu zmluvného dojednania strán sporu o právomoci súdu na daný právny vzťah sporových strán.

3.2. Dovolený súd mal i za to, že odvolací súd nečakane a nepredvídateľne založil svoje rozhodnutie v podstatnom na iných dôvodoch, než súd prvej inštancie, konkrétne na tom, že žalobkyňa nepreukázala, že sa v čase poistnej udalosti zdržiavala na adrese trvalého bydliska v B., na adrese H. XXXX/XX, pričom žalobkyňa v danej procesnej situácii ani nemala možnosť namietajú správnosť takto zaujatého právneho názoru až v odvolacom konaní. Pokiaľ teda odvolací súd založil nedostatok právomoci slovenského súdu na nepreukázaní žalobkyňou tvrdenému zdržiavaní sa na Slovensku s úmyslom tu

bývať a na nepreukázaní pracovného pomeru na Slovensku v čase poistnej udalosti, ktoré skutočnosti považoval odvolací súd za rozhodné, bez toho, aby žalobkyňa na preukázanie týchto skutočností vyzval, prípadne vykonal i sám za týmto účelom dokazovanie, aj týmto procesným postupom došlo k odňatiu žalobkyni možnosti konať pred súdom v zmysle § 420 písm. f) CSP.

4. Odvolací súd, ktorému bola vec vrátená na ďalšie konanie, opätovnom rozhodol uznesením z 15. februára 2023, č. k. 9Co/94/2022-387 tak, že potvrdil odvolaním napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie. O trovách konania rozhodol tak, že žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu a zároveň žalobkyni priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania v celom rozsahu.

4.1. V odôvodnení rozhodnutia v podstatnom konštatoval, že v predmetnom prípade bola prorogačná dohoda uzavretá písomnou formou, nakoľko bola uzavretá vo všeobecných poistných podmienkach, ktoré samotné sa stali súčasťou obsahu poistnej zmluvy a tak bola splnená materiálna podmienka. Hoci je dotknuté ustanovenie zmluvy formulované pomerne stroho, z jeho obsahu je možno podľa názoru odvolacieho súdu nepochybne vyvodit' jednoznačný súhlas účastníkov zmluvy o ich podriadení sa pre prípad sporov vzniknutých z poistného vzťahu právomoci tuzemského, t. j. domáceho (rakúskeho vnútroštátneho) súdu.

4.2. Odvolací súd poukázal na to, že pri posudzovaní a interpretácii predmetného dojednania prihliadol na celý obsah úkonu (zmluvy o poistení), a to nielen na jeho jazykové vyjadrenie, ale aj na formuláciu ostatných zmluvných dojednaní, a teda predmet a účel zmluvy, ktorým bolo poistenie nehnuteľnosti, nachádzajúcej sa na území Rakúska, že vlastníkom nehnuteľnosti je žalobkyňa, ktorá uzavrela zmluvu so žalovanou - poisťovňou, ktorá sídli v Rakúsku, a tiež na skutočnosť, že zmluva bola spísaná v nemeckom jazyku a zároveň, že na základe dohody strán sporu sú zmluvné vzťahy podrobené rakúskemu právu. Zo všetkých týchto objektívnych skutočností možno vyvodit' úmysel strán sporu podriaďť sa právomoci rakúskeho súdu. Žalobkyňa akceptáciou spomínanej dohody prejavila súhlas s dojednaním vo všeobecných zmluvných podmienkach odkazujúcim na jurisdikciu súdov v Rakúsku, z čoho vyplýva, že musela rozumne predpokladať, že v prípade vzniku sporu súvisiaceho s touto zmluvou bude takýto spor riešený pred rakúskym súdom podľa prorogačnej dohody strán.

4.3. Zároveň mal za to, že v danom prípade niet pochyb o tom, že v čase uzavretia zmluvy, ktorej súčasťou bola aj prorogačná doložka mali obe zmluvné strany, teda spotrebiteľ ako poistník a dodávateľ ako poisťiteľ bydlisko alebo obvyklý pobyt v tom istom členskom štáte, teda v Rakúsku. Žalobkyňa žiadnym spôsobom nespochybnila skutočnosť, že v nehnuteľnosti, ktorá sa stala predmetom poistenia bývala, resp. že ju využívala na bývanie, čo deklarovala aj pri uzavretí predmetnej poistnej zmluvy, i keď v zmluve uviedla bydlisko B. a tvrdila, že v B. je nahlásená na trvalý pobyt, kde aj pracuje. V odvolaní pritom výslovne uviedla, že predmetnú nehnuteľnosť využívala súkromne na bývanie. Odvolací súd v tejto súvislosti pripomenul, že pojem „obvyklý pobyt“ treba vykladať širšie ako pojem „bydlisko“. Pokiaľ bydlisko je miesto kde sa osoba zdržiava s úmyslom tam natrvalo bývať, obvyklý pobyt je miesto, kde sa osoba obvykle zdržiava, teda môže to byť aj miesto, kde vlastní nehnuteľnosť. Žalobkyňa v priebehu konania pritom žiadnym spôsobom nespochybnila, že v poistenom rodinnom dome sa zdržiavala za účelom bývania v čase, keď bola v Rakúsku, teda že ju využíva súkromne na bývanie.

4.4. Podľa odvolacieho súdu tým bola naplnená podmienka vyplývajúca z ustanovení o právomoci vo veciach spotrebiteľských zmlúv a právomoci vo veciach poistenia a to článkov 15 a 19, a podľa dohody bola udelená právomoc rakúskemu súdu, ktorá nie je v rozpore s právnym poriadkom tohto štátu.

5. Proti uzneseniu odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie (ďalej aj „dovolateľka“), ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP so zdôraznením, že za odňatie možnosti konať pred súdom sa podľa ustálenej judikatúry najvyššieho súdu považuje aj zastavenie konania z dôvodu nedostatku procesnej podmienky v postupe všeobecného súdu, ku ktorému došlo v dôsledku chybného právneho posúdenia právomoci súdu. Žiadala, aby najvyšší súd napadnuté uznesenie zrušil.

5.1. Porušenie práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP) videla v nesprávnom výklade nariadenia v oddiele 3 o právomoci vo veciach poistenia, ako i v oddiele 4 o spotrebiteľských veciach a ich alternatívnom použití pri existencii údajnej dohody o voľbe právomoci v poistnej zmluve. Podľa dovolateľky odvolací súd síce správne konštatoval, že v danom prípade ide o spotrebiteľskú vec a zároveň kauzu z poistenia, a teda sa na ňu má vzťahovať osobitná úprava daných oddielov nariadenia,

avšak následne použité normy nesprávne aplikoval. Výklad článku 15 nariadenia o preklení právomoci podľa článku 11 na základe dohody strán v poisťnej zmluve odvolacím súdom je nesprávny z dôvodu absencie výnimiek aplikovateľných v posudzovanom prípade.

5.2. Žalobkyňa mala za to, že ani prípadná dohoda o právomoci rakúskeho súdu by jej nemohla v danej veci vylúčiť možnosť ako poistená spotrebiteľka, podať žalobu na súde podľa svojho miesta bydliska, t. j. v Slovenskej republike, a preto nebol dôvod na zastavenie konania pre nedostatok právomoci slovenského súdu. V tejto súvislosti poukázala na nesprávnosť výkladu dojednania poisťnej zmluvy v článku 13 prílohy (strana 34 tejto poisťnej zmluvy a všeobecných zmluvných podmienok), vo vzťahu ktorému uviedla, že v čase vzniku poisťnej udalosti nemala bydlisko v Rakúsku, teda reálne nemôže byť založená právomoc podľa tohto bodu poisťnej zmluvy. Predpoklad zmluvného dojednania tuzemského - rakúskeho súdu splnený nebol.

5.3. Odkazujúc na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 243/07 žalobkyňa tiež zdôraznila, že ak v danom prípade vznikol spor, čo znamená tuzemské bydlisko poisteného, mal súd vyložiť toto zmluvne formulárové ustanovenie, ktoré žalovaná predložila žalobkyni bez možnosti ho upraviť či zmeniť, v prospech dovolateľky ako bydlisko v Slovenskej republike. Preto pokiaľ odvolací súd práve túto dohodu, v súvislosti s ktorou existujú pochybnosti ohľadom jej vzniku alebo splnenia predpokladov jej dojednania, v poisťnej zmluve vysvetlil ako výlučnú a s derogačným účinkom na osobitné právomoci v spotrebiteľských veciach a poistenia, postupoval nesprávne, resp. nesprávne právne posúdil.

5.4. Podľa žalobkyne iba vlastníctvo nehnuteľnosti v I.-obec Y. neznamenal domicil, nakoľko nehnuteľnosť vlastní aj v obci B., konkrétne rodinný dom súpisné číslo XXXX postavený na pozemku parc. č. CKN XXX/X na H. ulici v B., kde má evidovaný trvalý pobyt. Táto nehnuteľnosť je evidovaná na LV č. XXXX Okresným úradom B. - katastrálny odbor, kat. úz. B.. Okrem toho vlastní aj stavbu - polyfunkčný objekt súp. č. XXXX na pozemku parc. č. CKN XXXX/X evidovaný na LV č. XXXX Okresným úradom B. - katastrálny odbor, kat. úz. B.. Súd súc viazaný právnym názorom dovolacieho súdu mal preto z verejne dostupných zdrojov mal tiež zistiť, že odvody do sociálnej a zdravotnej poisťovne, dane v relevantnom čase platila v Slovenskej republike. Obdobne bolo možné dopytom na zdravotnú poisťovňu zistiť, že navštevuje všeobecného lekára a taktiež aj špecializovaných lekárov (onkologický špecialista) v Bratislave a Trebišove, čiže tiež v Slovenskej republike. Po ďalšie tiež uvádzala, že do cca júna 2018 bola zamestnaná na trvalý pracovný pomer ako zodpovedný farmaceut/magistra v lekární Ing. Y. H.-Lekáreň N. so sídlom vo Zvolene, čo si súd v prípade pochybností ex offio mal overiť dopytom na sociálnu poisťovňu, čo nespravil. Súd tak pri zisťovaní rozhodných skutočností konal v rozpore so zásadou uvedenou v § 295 CSP, ktorá uvádza „Súd môže vykonať aj tie dôkazy, ktoré spotrebiteľ nenavrhoval, ak je to nevyhnutné pre rozhodnutie vo veci. Súd aj bez návrhu obstará alebo zabezpečí taký dôkaz.“. Súd si zároveň nesplnil ani svoju poučovaciu povinnosť vyplývajúcu mu z § 292 písm. b/ CSP Svojím nekonaním súd porušil jej právo na spravodlivý súdny proces a zároveň pokyn dovolacieho súdu o správnom procesnom postupe.

6. Žalovaná vo svojom vyjadrení k dovolaniu uviedla, že sa stotožňuje so závermi odvolacieho súdu v napadnutom rozhodnutí a navrhla, aby dovolací súd podané dovolanie zamietol, prípadne odmietol a priznal jej plnú náhradu trov dovolacieho konania.

7. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

8. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom

spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Dovolateľka vyvodzuje prípustnosť dovolania z § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Aj za účinnosti Civilného sporového poriadku treba dovolanie považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je ani podľa novej právnej úpravy „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (napr. rozhodnutia dovolacieho súdu sp. zn. 1Cdo/113/2012, 2Cdo/132/2013, 3Cdo/18/2013, 4Cdo/280/2013, 5Cdo/275/2013, 6Cdo/107/2012, 7Cdo/92/2012).

14. Dovolateľka za odňatie možnosti konať pred súdom považuje zastavenie konania z dôvodu nedostatku procesnej podmienky v postupe všeobecného súdu, ku ktorému došlo v dôsledku chybného právneho posúdenia právomoci súdu.

15. Oba nižšie súdy správne vyvodili, že v prejednávanej veci, ktorá v sebe obsahuje medzinárodný prvok, pretože žaloba smeruje proti právnickej osobe so sídlom na území Rakúskej republiky, je nevyhnutné posúdiť, či slovenské súdy majú právomoc vec prejsť a rozhodnúť.

15.1. Spor je vedený o plnenie z poisťnej zmluvy, v ktorej si strany dojednali prorogačnú doložku v prospech rakúskeho súdu. Žalobkyňa je poisťníkom, žalovaná poisťovateľom. Na posúdenie medzinárodnej príslušnosti (právomoci) je v prejednávanej veci určujúce nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1215/2012 z 12. decembra 2012 o právomoci a uznávaní a výkone súdnych rozhodnutí v občianskych a obchodných veciach (prepracované znenie), ktoré v oddiele tretom druhej kapitoly, konkrétne v článkoch 10 až 16, upravuje právomoc vo veciach poistenia.

15.2. Podľa článku 11 bod 1. nariadenia Brusel I bis, poisťiteľa s bydliskom v členskom štáte možno žalovať: a/ na súdoch členského štátu, na území ktorého má bydlisko; b/ na území iného členského štátu, ak žalobu podal poisťník, poistený alebo oprávnený z poistenia, na súdoch podľa miesta bydliska žalobcu, alebo c/ ak ide o spolupoisťiteľa, na súdoch členského štátu, v ktorom sa vedie konanie proti

hlavnému poistiteľovi. V článku 15 nariadenia Brusel I bis sú upravené špecifické podmienky prorogačnej doložky v prípade poistných zmlúv. Podľa tohto článku od ustanovení tohto oddielu je možné sa odchýliť iba dohodou: 1. dojednanou po vzniku sporu; 2. ktorá umožňuje poistníkovi, poistencovi alebo oprávnenému z poistenia začať konanie na iných súdoch ako sú uvedené v tomto oddiele; 3. dojednanou medzi poistníkom a poistiteľom, ak obaja mali v čase uzavretia zmluvy bydlisko alebo obvyklý pobyt v tom istom členskom štáte, ak táto dohoda dáva právomoc súdom uvedeného členského štátu aj pre prípad, že k poistnej udalosti dôjde v cudzine, za predpokladu, že takáto dohoda nie je v rozpore s právnym poriadkom uvedeného členského štátu; 4. dojednanou s poistníkom, ktorý nemá bydlisko v členskom štáte, okrem prípadov, keď je poistenie povinné alebo sa vzťahuje na nehnuteľný majetok na území členského štátu; alebo 5. ktorá sa týka poistnej zmluvy, ktorá poisťuje jedno riziko alebo viaceré riziká uvedené v článku 16.

15.3. Na obdobnom princípe je upravená aj právomoc vo veciach spotrebiteľských zmlúv v oddieli 4 nariadenia (články 17 až 19). Spotrebiteľ tak môže žalovať druhého účastníka zmluvy buď na súdoch členského štátu, v ktorom má tento účastník bydlisko, alebo - bez ohľadu na bydlisko druhého účastníka - na súdoch podľa miesta bydliska spotrebiteľa (článok 18), pričom od ustanovení tohto oddielu sa možno odchýliť len dohodou, na daný prípad príhodnou podľa bodu 3 článku 19, t. j. dojednanou medzi spotrebiteľom a druhým účastníkom zmluvy, ak obaja majú v čase uzavretia zmluvy bydlisko alebo obvyklý pobyt v tom istom členskom štáte, a ktorá udeľuje právomoc súdom tohto členského štátu za predpokladu, že takáto dohoda nie je v rozpore s právnym poriadkom tohto členského štátu.

15.4. Podľa článku 25 ods. 1 nariadenia Brusel I bis bez ohľadu na bydlisko strán, ak sa tieto strany dohodnú, že v už vzniknutom alebo budúcom spore z určitého právneho vzťahu má príslušnosť súd alebo súdy niektorého členského štátu, je príslušný súd alebo súdy tohto štátu, pokiaľ táto dohoda nie je z hľadiska svojej vecnej platnosti podľa práva tohto členského štátu neplatná. Pokiaľ sa strany nedohodnú inak, je táto príslušnosť výlučná. Podľa článku 25 ods. 4 nariadenia dohody o príslušnosti ani podobné ustanovenia v zakladacej listine trustu nemajú právny účinok, ak sú v rozpore s článkami 15, 19 alebo 23 alebo ak majú súdy, ktorých príslušnosť má byť vylúčená, podľa článku 24 výlučnú príslušnosť.

15.5. Podľa článku 26 ods. 1 nariadenia Brusel I bis Ak nie je súd jedného členského štátu príslušný už podľa iných ustanovení tohto nariadenia, stane sa príslušným, ak sa žalovaný konania pred týmto súdom zúčastňuje. To neplatí, ak sa žalovaný zúčastňuje na tom, aby namietal nepríslušnosť súdu, alebo ak je iný súd podľa článku 24 výlučne príslušný.

15.6. Podľa článku 26 ods. 2 nariadenia Brusel I bis vo veciach uvedených v oddieloch 3, 4 alebo 5, v ktorých je žalovaným poistník, poistený, osoba oprávnená poistné zo zmluvy alebo poškodený, spotrebiteľ alebo zamestnanec, súd pred uznaním svojej príslušnosti podľa odseku 1 overí, že je žalovaný informovaný o svojom práve namietat nepríslušnosť súdu a o účinkoch, ktoré vyvolá jeho účasť alebo neúčasť v konaní pred súdom.

16. V predmetnom spore nejde o konanie, na ktoré by slovenské súdy boli výlučne príslušné podľa článku 24 nariadenia Brusel I. V danej veci žalobkyňa vyvodzovala právomoc (medzinárodnú príslušnosť) súdov Slovenskej republiky z článku 11 pod 1. písm. b) v spojení s článkom 18 bod 1 nariadenia, t. j. podľa miesta bydliska poistníka v postavení spotrebiteľa, pričom žalovaná tvrdí založenie príslušnosti podľa článku 25 (t. j. ak sa účastníci zmluvy bez ohľadu na svoje bydlisko dohodli, že súd alebo súdy členského štátu majú právomoc na riešenie sporov, ktoré vznikli alebo môžu vzniknúť v súvislosti s konkrétnym právnym vzťahom, potom má právomoc tento súd alebo tieto súdy, pokiaľ dohoda nie je podľa právneho poriadku tohto členského štátu vecne neplatná; táto právomoc súdu je výlučná, ak sa účastníci nedohodli inak), tzn. na základe dohodnutej príslušnosti rakúskeho súdu - prorogácii, vyplývajúcej z článku 13 Všeobecných a doplňujúcich všeobecných podmienok poistnej zmluvy sporových strán.

17. So zreteľom na to, že ide o poistnú a zároveň spotrebiteľskú vec, však môže mať takáto dohoda o príslušnosti podľa článku 25 ods. 4 nariadenia Brusel I bis právne účinky, len ak by spĺňala niektorú z podmienok obsiahnutých v článku 15 bod 3 v spojení s článkom 19 bod 3 nariadenia Brusel I bis.

18. Z obsahu podaní žalobkyne a k nej pripojených listín sa nepodáva, že by niektorá zo spomínaných

podmienok v posudzovanej veci splnená nebola, odvolací súd výstižne a zrozumiteľne posúdil otázku ne/právomoci slovenského súdu v danom spore s cudzím medzinárodným prvkom (pozri body 27 až 51 dôvodov napadnutého uznesenia). Dovolací súd tak pristúpil k prejednaniu dovolacích námietok žalobkyne.

19. Podľa žalobkyne výklad odvolacieho súdu k článku 15 nariadenia o preklenutí právomoci podľa článku 11 na základe dohody strán v poistnej zmluve podľa článku 15 je nesprávny, v danom prípade nešlo o žiadnu z výnimiek, keďže nevznikla dohoda so žalovanou po vzniku sporu, ani nebola dohoda o inom súde ako by prichádzala do úvahy podľa odd. 3; ani nemali so žalovanou v čase uzavretia zmluvy bydlisko v rovnakom štáte; ani nebola poistníkom s bydliskom mimo členských štátov, ani tu nešlo o osobitné typy poistenia podľa článku 16.. Nesprávny je i výklad dojednaní z poistnej zmluvy v článku 13 prílohy zo strany 34 poistnej zmluvy a Všeobecných zmluvných podmienok, kde sa uvádza, že na spory vyplývajúce z tejto poistnej zmluvy je príslušný súd podľa tuzemského bydliska poisteného, pretože nemá a ani v čase vzniku poistnej udalosti nemala bydlisko v Rakúsku, čím potom reálne nemôže byť založená právomoc podľa tohto bodu poistnej zmluvy.

20. Základom daných námietok žalobkyne je posúdenie otázky jej domicilu, v danom prípade už v čase uzatvorenia poistnej zmluvy so žalovanou.

21. S ohľadom na faktickosť konceptu domicilu (obvyklého pobytu) je relevantné sa v prvom rade zaoberať dovolateľkou vznesenou námietkou týkajúcou sa spôsobu dokazovania tejto skutočnosti. Požiadavky na rozsah dokazovania v rámci preskúmania medzinárodnej príslušnosti v zmysle nariadenia Brusel I už posudzoval Súdny dvor v rozsudku z 28. januára 2015, vo veci C-375/13, Harald Kolassa proti Barclays Bank plc, kde konštatoval, že rozsah kontrolných povinností vnútroštátnych súdov pri preskúmaní medzinárodnej príslušnosti je síce aspektom vnútroštátneho práva, ktoré nariadenie Brusel I nemá za cieľ zjednocovať, použitím vnútroštátnych pravidiel však nesmie byť ohrozený prospešný účinok nariadenia Brusel I. Povinnosť vykonať už v tomto štádiu konania podrobné dokazovanie v súvislosti s relevantnými skutočnosťami týkajúcimi sa príslušnosti by sa mohla dotknúť veci samej. V rámci preskúmania právomoci podľa nariadenia Brusel I teda nie je potrebné vykonávať podrobné dôkazy v súvislosti so spornými skutočnosťami, ktoré sú relevantné tak pre otázku právomoci, ako aj pre existenciu uplatneného nároku. Aj keď platí, že v prípade, keď sú tvrdenia žalobcu spochybnené žalovaným, vnútroštátny súd, ktorému bola vec predložená, nie je povinný vykonávať dokazovanie v štádiu určovania príslušnosti, je potrebné upresniť, že cieľ spočívajúci v riadnom výkone spravodlivosti, na ktorom je nariadenie založené, aj náležitý rešpekt pre autonómiu sudcu pri výkone jeho funkcie vyžadujú, aby súd, ktorému bola vec predložená, mal možnosť posúdiť svoju medzinárodnú právomoc vo svetle všetkých informácií, ktoré má k dispozícii, vrátane prípadných tvrdení žalovaného.

22. Dovolaťke už z prvého uznesenia odvolacieho súdu (dovolacím súdom zrušené na dovolanie žalobkyne pre prekvapivosť) bolo známe, že súd vo svetle podkladov zo spisu a tvrdení sporových strán posúdil, že jej obvyklým pobytom v rozhodnom období bolo I., pretože nepreukázala zdržiavanie sa na Slovensku s úmyslom tu bývať a ani existenciu tvrdeného pracovného pomeru na Slovensku, ktoré skutočnosti považoval odvolací súd za rozhodné. Dovolací súd predmetné rozhodnutie považoval za prekvapivé, pretože žalobkyňa nebola na preukázanie skutočností o tvrdenom obvyklom pobyte na Slovensku vyzvaná a súd takéto dokazovanie ex offio nevykonával.

23. Žalobkyňa - už kvalifikovane právne zastúpená, tak minimálne od doručenia ostatného rozhodnutia dovolacieho súdu zo dňa 30. júna 2022 sp. zn. 7Cdo/143/2021, t. j. od 28. 07. 2022 (č. l. 384 spisu) mala vedomosť, že v jej prospech prezentované skutočnosti o domicile (v čase uzavretia poistnej zmluvy) sú v rozhodujúcej miere založené iba na jej tvrdení, žalovanou spochybňovaných. Je tak bez pochybností zrejmé, že žalobkyňa do rozhodnutia napadnutým uznesením dňa 15. februára 2023 mala dostatok času zabezpečiť a predložiť súdu podklady svedčiace v prospech ňou označovaného obvyklého pobytu na Slovensku, ktorý priestor nevyužila a i „naďalej“ zostala v tomto smere pasívna.

24. V zmysle vnútroštátnej úpravy je právomoc podstatnou procesnou podmienkou konania, ktorú je

súd povinný skúmať ex officio (dovolací súd to zdôraznil už v ostatnom zrušujúcom rozhodnutí). Vnútroštátne pravidlá súdu musia umožniť, aby súd posúdil otázku medzinárodnej príslušnosti v zmysle nariadenia Brusel I s ohľadom na všetky informácie, ktoré na tento účel potrebuje (v prípade potreby aj na základe výsluchu procesnej strany ako sa to uvádza v rozsudku Súdneho dvora z 10. 03. 2016, vo veci C-94/14, Flight Refund Ltd. proti Deutsche Lufthansa AG, bod 63). Ak však súd disponuje relevantnými informáciami, nemožno od neho požadovať, aby vo fáze posudzovania medzinárodnej príslušnosti vykonával podrobné dokazovanie.

25. Otázky, čo všetko sa pri posudzovaní právomoci má skúmať ex offa sa dotkli aj autori publikácie Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného (Kristián Csach Ľubica Gregová Širicová Elena Júdová, Úvod do štúdia medzinárodného práva súkromného a procesného 2. vydanie, Wolters Kluwer). V súvislosti s polemikou, či v prípade sporu so spotrebiteľom, má spotrebiteľ preukázať, že sú dané podmienky osobitnej ochrany právomoci, alebo má všetky tieto podmienky skúmať súd ex offa, autori publikácie poukázali na rozhodnutie nemeckého súdu (Rozsudok BGH z 15. 01. 2015, sp. zn. I ZR 88/14), v ktorom najvyšší súd dospel k záveru, že je to spotrebiteľ, ktorý musí tvrdiť a preukázať, že podnikateľ smeroval jeho činnosť do krajiny spotrebiteľa.

26. Podľa najvyššieho súdu sa preto pri posudzovaní dovolacej námietky absencie výzvy zo strany súdu na preukázanie skutočností o domicile žalobkyne, nemohla naďalej pokračujúca procesná pasivita žalobkyne v tomto smere (pozri bod 23.) prejavovať inak, než v neprospech žalobkyne. Odvolací súd posudzovaním medzinárodnej príslušnosti iba z dostupných informácií predložených oboma stranami, bez vykonávania dokazovania v tomto štádiu konania, aj vzhľadom na postavenie žalobkyne ako slabšej strany, ktorej bol poskytnutý dostatočný priestor zabezpečiť a následne predložiť súdu podklady svedčiace v prospech jej obvyklého pobytu na Slovensku v rozhodnom období, sa takýmto procesným postupom nemohol dopustiť znemožnenia žalobkyni uskutočňovať patriace jej procesné práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Za daného stavu nemožno trvať aj naďalej na preberaní aktivity za žalobkyňu súdom, t. j. snažiť sa rozhodnúť o medzinárodnej príslušnosti súdu v prospech žalobkyne ako slabšej strany, ktorá strana rezignovala a vedenie dokazovania v danej otázke vo svoj prospech ponechala zásadne iba na súd, pretože aj v sporoch s ochranou slabšej strany sa uplatní zásada bdelým patria práva, ktorá je už ustálenou zásadou rozvíjanou v pomeroch moderného právneho štátu, ktorý subjekty právnych vzťahov poníma ako emancipovaných jedincov, ktorí sa musia aktívne pričiniť o to, aby ich práva boli rešpektované a chránené, a nie sa spoliehať na ochranársku ruku paternalistického štátu.

27. Preto ak žalobkyňa i naďalej tvrdí, že jej domicil v čase uzatvorenia poistnej zmluvy bol na Slovensku, pričom zo žalobkyňou predložených dokladov v prospech jej tvrdenia svedčí iba evidenčné potvrdenie o jej pobyte na adrese H. XXXX/XX, B., len z ktorého dokladu bez ďalšieho relevantného nemožno vyvodit' iné, než len faktický vzťah žalobkyne k tomuto miestu a iné relevantné skutkové okolnosti životného záujmu viažuce sa k danému miestu súdu nepodložila (napr. tvrdené platenie odvodov do sociálnej a zdravotnej poisťovne na Slovensku, navštevovanie všeobecného lekára a aj špecializovaných lekárov v Bratislave a Trebišove, zamestnanie do cca júna 2018 na trvalý pracovný pomer v lekární Ing. Y. H.-Lekáreň N. so sídlom vo Zvolene), nemohlo byť pri posudzovaní otázky právomoci súdu rozhodnuté v jej prospech. Napokon pojem obvyklý pobyt nie je pojmom právnym ale skutkovým a predstavuje faktický vzťah k určitému miestu a musí byť určený na základe posúdenia všetkých konkrétnych skutkových okolností v každom jednotlivom prípade. Zjednodušene možno povedať, že obvyklý pobyt má predstavovať centrum životných záujmov osoby, stredobod jej života, pričom okolnosti, ktoré treba vziať pri jeho posudzovaní do úvahy a ich hodnotenie, sa v jednotlivých konkrétnych prípadoch líšia, čím je potom aktivita strany sporu pre jeho posúdenie nepopierateľne žiadúca.

28. Dovolateľka tiež namietala, že podľa odborného komentára vydavateľstva Wolters Kluwer, r. 2016, Nariadenie Brusel I, autor P. Lacko, str. 96 sa uvádza, že článku 15 reguluje limity pre uzatvorenie dohody o voľbe právomoci v poistných veciach. Zmluvná voľnosť tejto dohody, ktorá pre dohody o voľbe právomoci vyplýva z článku 25 nariadenia, sa na poistné veci neuplatní. Účelom tohto ustanovenia

je chránenie slabšej strany v spore, ktorou je poistený, poistenec, oprávnený z poistenia alebo poškodený. Ani takouto dohodou nie je možné vylúčiť právomoc súdov určenú v zmysle odd. 3, dohoda nemôže mať derogačný účinok. Teda ani dohoda o právomoci rakúskeho súdu by nemohla v danom prípade vylúčiť možnosť poistenej spotrebiteľky, podať žalobu na súde podľa svojho miesta bydliska, t. j. v Slovenskej republike a preto nebol dôvod na zastavenie konania pre nedostatok právomoci slovenského súdu.

29. Odkazujúc na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 243/07 žalobkyňa zdôraznila, že ak v danom prípade vznikol spor, čo znamená tuzemské bydlisko poisteného, mal súd vyložiť toto zmluvne formulárové ustanovenie, ktoré jej žalovaná predložila bez možnosti ho upraviť či zmeniť, v jej prospech ako bydlisko v Slovenskej republike.

30. Dovolací súd v súvislosti s uvedenými dovolacími námietkami zdôrazňuje, že dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok je vo vzťahu k odvolaniu ako riadnemu opravnému prostriedku subsidiárny nielen z procesného hľadiska - teda že dovolanie možno podať len proti rozhodnutiu vydanému v odvolacom konaní (čo znamená, že odvolacie konanie predchádza dovolaciemu konaniu), ale aj z hmotnoprávneho hľadiska, ktoré zohľadňuje skutočnosť, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietol už v rámci riadneho opravného prostriedku a ktoré boli meritórne posudzované odvolacím súdom. V prípade, že takéto námietky v odvolacom konaní neuplatnil, hoci tak urobiť mohol a mal, tieto námietky ex post nemôžu byť spôsobilé založiť prípustnosť dovolania.

31. Všeobecne princíp subsidiarity vychádza z toho, že najlepšie postaveným k plneniu úloh sú najnižšie články hierarchie súdov; vyššie články systému zasahujú len vtedy, kedy už prípad nemôže byť riešený na úrovni článku nižšieho. Ide o všeobecný princíp organizácie celej spoločnosti a súdnictva osobitne.

32. Z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy už v odvolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver. Povedané inými slovami, nedávalo by žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom odvolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Takto by totiž nastala celkom absurdná situácia, kedy by najvyšší súd preskúmaval rozsudok odvolacieho súdu (teda jeho „zákonnú správnosť a spravodlivosť“), hoci by však tento odvolací súd nemal žiaden dôvod, pre ktorý by sa mohol (a mal) zaoberať určitou argumentáciou, ktorá mu nebola známa (zrejma), pretože ju dovolateľ nepoužil a „vyčkal“ by s ňou až na konanie pred dovolacím súdom. Inak povedané, dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (argumentačne); hodnotové obmedzenie prípustnosti opravného prostriedku nepredstavuje odmietnutie spravodlivosti.

33. Porovnávajúc odvoláciu a dovoláciu argumentáciu žalobkyne dovolací súd musí konštatovať, že namietaný nesprávny procesný postup nižších súdov v zmysle bodov 28. a 29. žalobkyňa predostrela až v dovolaní. Namietania žalobkyne z odvolania z kvantitatívneho a kvalitatívneho hľadiska týmto námietkam z dovolania nezodpovedajú, čím dovolateľka znemožnila odvolaciemu súdu sa k nim relevantne postaviť. I v danom prípade platí, že dovolateľka môže urobiť spôsobilým predmetom dovolacieho konania len také námietky, ktoré už uplatnila v základnom konaní, pokiaľ tak s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu urobiť mohla, a tak poskytnúť príležitosť odvolaciemu súdu sa k nim vyjadriť.

34. V tomto prípade ide totiž o kontradiktórne sporové konanie, v ktorom platí zásada, že práva patria bdelým (*vigilantibus iura scripta sunt*). Ak potom žalobkyňa dovolacie námietky, zakladajúce prípustnosť a dôvodnosť dovolania, neuplatnila v odvolacom konaní, nemôže ich dovolací súd posudzovať pre nedostatok svojej právomoci (§ 419 CSP a contrario).

35. V podstate obdobne postupuje vo svojej činnosti aj ústavný súd, z ktorého judikatúry vyplýva, že ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc a sťažnosť sťažovateľa odmietne (II. ÚS 70/2017).

36. Vychádzajúc z vyššie uvedených úvah a záverov dovolací súd dospel k záveru, že namietanie procesných väd konania podľa § 420 písm. f) CSP žalobkyňou nemožno považovať za opodstatnené.

37. Z týchto dôvodov dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalobkyne nie je podľa § 420 písm. f) CSP prípustné. Najvyšší súd preto jeho dovolanie odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c) CSP.

38. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku žalovanej na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

39. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.